

ELS LLIBRES I LES COSES

IGNASI ARAGAY

L'extraordinària vida d'Albert O. Hirschman

La història de les idees també és la història de les persones. És veritat que les grans obres i les intuïcions genials –en art, literatura, pensament...– transcendeixen els individus, però per explicar-les va bé posar la mirada en les seves trajectòries vitals. El cas de l'economista Albert O. Hirschman és interessant, molt interessant. Al llibre *Passatges de frontera*, número 2 de la nova col·lecció de pensament crític de l'editorial Afers, aquest protagonista actiu del Pla Marshall, pioner de l'economia del desenvolupament i de la socioeconomia, heterodox i molt influent durant dècades, explica en primera persona l'origen i evolució del seu pensament, sempre a cavall entre teoria i praxi, entre el treball intel·lectual i la militància. Va morir als 97 anys, al desembre farà una dècada.

Nascut el 1915 a Berlín en el si d'una família petitburgesa jueva no practicant, va ser batejat protestant, però tampoc mai va exercir-ne. El pare era cirurgià i la mare, que ja havia tingut un altre marit, havia estudiat història de l'art i història. L'Albert va tenir una bona formació en un institut públic (hi va aprendre francès, grec i llatí). De ben jove llegia Tolstoi i Marx, Nietzsche i Dostoievski, Engels i Lenin. Als 16 anys, en ple ascens del nazisme, va ingressar al Partit Socialdemòcrata; també la seva germana Ursula. Amb la mort del pare i l'accés de Hitler al poder, el 1933 va marxar a París (la seva mare no va fugir fins al 1939), on va estudiar comerç a la Sorbona, i el 1935 saltà a Londres,

becat a la London School of Economics, i d'allí a Trieste, on la seva germana vivia amb Eugenio Coloni, filòsof i activista antifeixista, i on va seguir estudiant, centrat aleshores en la demografia. El 1936 va venir a lluitar a Barcelona de la mà del POUM, però, decebut amb el control dels comunistes, només va estar dos mesos al front. "M'agradava aquesta manera d'anar d'aquí cap allà, passar de Catalunya a la Itàlia feixista, i després a París i de nou a Itàlia". El 1938, a causa de les

HIRSCHMAN (ESQUERRA) FENT D'INTÈRPRET PER A L'ACUSAT ALEMANY ANTON DOSTLERA A ITÀLIA EL 1945. VIQUIPÈDIA

lleis racials, va deixar Itàlia per tornar a França, on primer es va allistar a l'exèrcit i després, des de Marsella, va treballar clandestinament per a l'organització nord-americana Varian Fry d'ajut a l'evasió a persones perseguides. Passava gent pel Pirineu i pel Mediterrani (amb visats falsos de la Xina), fins que el desembre del 1940 va haver de fugir ell, via Espanya fins als EUA, on la fundació Rockefeller el va becar per seguir estudiant.

Nacionalitzat, el 1943 va ingressar a l'exèrcit nord-americà, ja casat amb la que seria la seva dona durant tota la vida, va anar a parar primer al nord d'Àfrica i després a Itàlia, en una unitat de contraespionatge, en la qual va romandre a Europa fins al 1945. Llavors, com a economista sobradament preparat, el van enrolar per a l'aplicació del Pla Marshall a Itàlia i França, països on tenia bons contactes. "Va ser una experiència bastant singular per a mi tenir tant de poder, com a representant d'una superpotència, després d'haver sigut un pròfug durant tants anys... De sobte era jo qui els deia que calia fer en política monetària!"

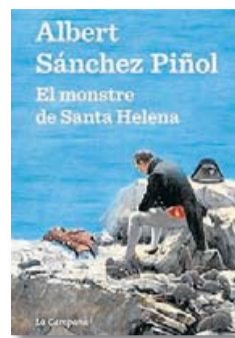
Després va venir l'etapa d'intervenció a l'Amèrica Llatina, començant per Colòmbia, amb simpaties inicials per la revolució cubana que aviat s'esvaïren. Aquells anys va combatre el que va qualificar de "fracassomania" o "complex de fracàs", una idea que potser també ens podria servir als catalans. Poc amant de les previsions i les estadístiques, creia en el compromís i l'esperança com a motors de canvi, i més en la flexibilitat (estar atent a les "conseqüències inesperades") que no pas en càlculs massa racionals i sobris, en lleis rígides. No negava la planificació, però la volia oberta, oscil·lant, mal·leable. Tenia confiança en el dubte com a mètode: en deia "autosubversió". I entenia "el conflicte social com a pilar de la democràcia", saber identificar els desequilibris constructius.

Hirschman, tota una vida, tot un personatge, un gran intel·lectual de l'economia. ♦♦

ELS MÉS VENUTS

CATALÀ

FICCIÓ

[1] El monstre de Santa Helena
ALBERT S. PIÑOL / La Campana
304 pàgines i 19,90 € -/10

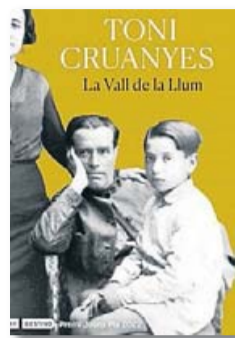
[2] Benvolguda
EMPAR MOLINER
Columna
232 pàgines i 20,90 € 2/12

[3] El temple dels pobres
ALFRED BOSCH
Columna
512 pàgines i 21,90 € -/12

[4] El mentalista
CAMILLA LÄCKBERG
Columna
720 pàgines i 23,90 € -/11

[5] La veritat sobre la llum
AUDUR AVA ÓLAFSDÓTTIR
Club Editor
200 pàgines i 19,95 € 5/3

NO-FICCIÓ

[1] La Vall de la Llum
TONI CRUANYES
Destino
384 pàgines i 21,50 € 1/17

[2] Cuina o barbàrie
MARIA NICOLAU
Ara Llibres
272 pàgines i 24,90 € 2/12

[3] Límits
MÍRIAM TIRADO
Rosa dels Vents
240 pàgines i 18,90 € -/13

[4] Rússia, l'escenari més gran del món
MANEL ALÍAS / Ara Llibres
464 pàgines i 21,90 € 5/31

[5] L'alegria de viure
SÍLVIA SOLER
Univers
160 pàgines i 19 € 4/9

CASTELLÀ

FICCIÓ

[1] Todas esas cosas que te diré mañana
ELISABET BENAVENT / Suma
440 pàgines i 18,90 € 1/2

[2] Roma soy yo
SANTIAGO POSTEGUILLO
Ediciones B
752 pàgines i 23,90 € 5/7

[3] La señora March
VIRGINIA FEITO
Lumen
328 pàgines i 19,90 € -/19

[4] El camino del fuego
MARÍA ORUÑA
Destino
400 pàgines i 20,90 € 3/12

[5] Violeta
ISABELL ALLENDE
Plaza & Janes
400 pàgines i 22,90 € 6/18

NO-FICCIÓ

[1] Encuentra tu persona vitamina
MARIAN ROJAS / Espasa
328 pàgines i 19,90 € 2/40

[2] Cómo hacer que te pasen cosas buenas
MARIAN ROJAS / Espasa
256 pàgines i 19,90 € 1/199

[3] Por si las voces vuelven
ÁNGEL MARTÍN / Planeta
256 pàgines i 17,90 € 3/28

[4] Palabras del Egeo
PEDRO OLALLA
Acantilado
400 pàgines i 24 € -/9

[5] Verdades a la cara
PABLO IGLESIAS
Navona
320 pàgines i 19 € 8/8

Rànquing setmanal del Gremi d'Editors de Catalunya i LibriData
Posició setmana anterior / Setmanes en el mercat

UN TAST DE CATALÀ

ALBERT PLA NUALART

“Només van ser-ne cinc, els morts”

Com a corrector detecto plagues en fases inicials, abans que facin estralls. Des de fa uns anys alerto –amb poc èxit– d'un ús sistemàtic i espuri del pronom *en* amb el verb *ser* seguit d'un quantitatiu. Neix de la desconfiança en el nostre català espontani i la creença que el millor afegint-hi formes (com *en*) que sabem que estem perdent per la pressió del castellà. Neix, doncs, als usos formals, quan volem fer-ho més bé. Però aquest *en*, afegit quan no toca, atempta contra la sintaxi i, com tota ultracorrecció, és una forma d'interferència.

Del formal passarà al col·loquial. Que cap canviar se sorprendrà si quan demana "Quants sou?" algú respon "En som cinc", segur d'haver-ho dit i sentit dir així "tota la vida". Per què sembla que cal aquest *en*?

1) Perquè un verb transitiu, com ara *tenir*, o inacusatiu, com *arribar*, o existencial, com *haver-hi*, sí que exigeix un *en* quan va seguit d'un quantitatiu: "En tinc cinc", "N'arribaran molts", "N'hi ha ben pocs". 2) Perquè afirmen que és viu, tot i no ser estàndard, en alguns parlars. 3) Pel seu ús, potser eufònic, en romanços populars: "Si n'eren tres tambors...!" 4) Perquè existeix una expressió lexicalitzada, "Ja en som dos!", en què *en* expressaria de què som dos: de cansats, d'indignats, etc.

AQUEST 'EN' AFEGIT QUAN NO TOCA ÉS UNA ULTRACORRECCIÓ QUE ATEMPTA CONTRA LA SINTAXI

Però *en* només pot pronominalitzar un sintagma dominat pel verb (de dins el SV). D'"Els són els amos de la casa" podem passar a "Els en són els amos", on *en* pronominalitza *de la casa*. No és bo, en canvi, "Els amos de la casa en són ells". I d'"Els són cinc" no podem passar a "En són cinc", perquè *en* serien *ells*, i *ells* és el subjecte. És per això que hem de dir "Només van ser-ne cinc, els morts", "Van ser 850, les fotos escollides", "Del total de casaments, els religiosos només van ser el 21%", etc.

Quan el verb *ser* assigna una quantitat al seu subjecte, sigui explícit o elidit ("Són molts", "Som 200"), mai hi va el pronom *en*. És així de senzill, i valdria la pena que els divulgadors del bon ús del català contribuïssin a deixar-ho clar abans que la plaga s'estengui (encara més). ♦♦